

ЗАЦВЕРДЖАНА

Пастанова
Міністэрства адукацыі
Рэспублікі Беларусь
18.07.2023 № 197

**Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце
«Замежная мова»
(англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская)
для X–XI класаў устаноў адукацыі,
якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання і выхавання
(базавы і павышаны ўзроўні)**

**ГЛАВА 1
АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ**

1. Дадзеная вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Замежная мова» (англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская) (далей – вучэбная праграма) прызначана для X–XI класаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі (базавы і павышаны ўзроўні).

2. Дадзеная вучэбная праграма разлічана на 70 вучэбных гадзін для вывучэння замежнай мовы на базавым узроўні (2 вучэбныя гадзіны на тыдзень) і 140 вучэбных гадзін – на павышаным узроўні (4 вучэбныя гадзіны на тыдзень) у X класе; 68 вучэбных гадзін для вывучэння замежнай мовы на базавым узроўні (2 вучэбныя гадзіны на тыдзень) і 136 вучэбных гадзін – на павышаным узроўні (4 вучэбныя гадзіны на тыдзень) у XI класе.

3. Генеральная мэта навучання замежнай мове заключаецца ў фарміраванні вучняў як суб'ектаў міжкультурнай камунікацыі праз авалоданне імі іншамоўнай камунікатыўнай кампетэнцыяй і развіццё ў іх якасцей полікультурнай асобы, запатрабаваных сучасным інфармацыйным грамадствам ва ўмовах глабалізацыі. Генеральная мэта прадугледжвае пастаноўку і рэалізацыю адукацыйных, развіццёвых і выхаваўчых мэт у іх адзінстве.

Адукацыйныя мэты: моўнае і маўленчае развіццё асобы вучня шляхам забеспячэння практычнага валодання замежнай мовай як эфектыўным сродкам зносін у адзінстве яе кагнітыўнай, камунікатыўнай і экспрэсіўнай функцый; засваенне і актуалізацыя ведаў аб вывучаемай замежнай мове; авалоданне навыкамі і ўменнямі іншамоўнай маўленчай дзейнасці (успрыманне і разуменне іншамоўнага маўлення на слых, гаварэнне, чытанне, пісьмовае маўленне).

Развіццёвыя мэты: кагнітыўнае, камунікатыўнае, эмацыянальнае развіццё вучняў; авалоданне спосабамі фарміравання і фармулявання думкі на замежнай мове; развіццё лінгвістычнага кампанента гуманітарнага мыслення; узбагачэнне эмацыянальна-пачуццёвай сферы асобы.

Выхаваўчыя мэты: узбагачэнне духоўнага свету вучняў; фарміраванне маральных каштоўнасных арыентацый, грамадзянскасці і патрыятызму; выхаванне павагі да культуры і народа іншай краіны; фарміраванне псіхалагічнай гатоўнасці да міжкультурнай камунікацыі, уменняў ажыццяўляць зносіны ў кантэксце дыялогу культур.

4. Задачы навучання замежнай мове:

развіццё камунікатыўнай культуры вучняў, засваенне імі вуснага і пісьмовага маўлення на ўзроўні, дастатковым для адэкватнай трактоўкі перадаваемай і прымаемай інфармацыі;

кагнітыўнае развіццё вучняў, што праяўляецца ў пераструктураванні асобных фрагментаў індывідуальнага вобраза карціны свету і ўспрымання свету вывучаемай мовы праз штучна фарміраваны ў свядомасці лінгвадыдактычны канструкт, які дазваляе ўспрымаць пазнавальны свет у адпаведнасці з яго (гэтага свету) уласнымі сацыяльнымі, палітычнымі, культурнымі, моўнымі рэаліямі, а не праз прамы пераклад на гэтую мову схем роднай, нацыянальнай карціны свету;

сацыякультурнае развіццё асобы, арыентаванае на ўспрымання «іншага» ў яго непадобнасці праз пазнанне каштоўнасцей новай культуры ў дыялогу з роднай; супастаўленне вывучаемай мовы з роднай і культуры гэтай мовы з нацыянальнай; фарміраванне ўменняў прадстаўляць сваю краіну і культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін;

развіццё каштоўнасных арыентацый вучняў, якое ажыццяўляецца з дапамогай фарміравання гуманістычнай пазіцыі асобы праз стварэнне ўмоў для ўзбагачэння адпаведнага канструктыўнага досведу эмацыянальна-пачуццёвых адносін як найважнейшага фактару становлення ўспрымання «іншага», паважлівых адносін да яго, прызнання разнастайнасці культур; з'яўленне ў вучняў імкнення да супрацоўніцтва і ўзаемадзеяння з іншымі народамі;

развіццё матывацыі да вывучэння замежнай мовы праз фарміраванне патрэб лепш і дакладней разумець навакольны свет і быць зразуметым ім; усведамленне важнасці валодання замежнай мовай для сацыялізацыі ў сучасным свеце;

развіццё самаадукацыйнага патэнцыялу вучняў, забеспячэнне іх гатоўнасці да самастойнай работы над мовай, у тым ліку неабходнымі тэхнікамі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці, стратэгіямі самааналізу, саманазірання.

5. Канструяванне працэсу навучання патрабуе выкарыстання сучасных адукацыйных тэхналогій (сацыяльных, інфармацыйна-камунікацыйных і іншых тэхналогій). На вучэбных занятках неабходна мадэляваць сітуацыі міжкультурных зносін, актыўна прымяняць метады праблемнага навучання і з'яўшчычныя метады, выкарыстоўваць розныя формы работы (парныя, групавыя, індывідуальныя і іншыя формы работы).

Выбар форм і метадаў навучання і выхавання вызначаецца на аснове мэт і задач вывучэння канкрэтнай тэмы, асноўных патрабаванняў да вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў, сфармуляваных у дадзенай вучэбнай праграме.

6. Чаканыя вынікі засваення дадзенай вучэбнай праграмы.

Прадметныя вынікі:

валоданне моўнымі (фанетычнымі, лексічнымі, граматычнымі) нормамі замежнай мовы;

валоданне мовай як сродкам зносін;

сфарміраваныя ўяўленні аб мове як аб сродку зносін, прынятых правілах культуры маўленчых паводзін;

уменне адэкватна выкарыстоўваць маўленчыя сродкі для эфектыўнага вырашэння разнастайных камунікатыўных задач у межах вывучанай тэматыкі;

уменне атрымліваць інфармацыю з прачытанага і пачутага ў залежнасці ад камунікатыўнай задачы і функцыянальнага стылю часткова адаптаванага (аўтэнтчнага) тэксту;

уменне будаваць маўленчыя выказванні ў вуснай і пісьмовай формах з улікам задач і сітуацый зносін;

уменне весці дыялог і ўдзельнічаць у палілогах, у тым ліку ў форме дыскусіі, з захаваннем норм маўленчага этыкету, прынятых у краінах вывучаемай мовы;

уменне ахарактарызаваць літаратурнага персанажа (кінаперсанажа), гістарычную асобу, апісаць падзеі, выказаць факты, выказаць свой пункт погляду і аргументаваць яго, супаставіць сацыякультурны партрэт сваёй краіны і краіны вывучаемай мовы;

уменне пісаць асабістыя і дзелавыя лісты, паведамляць звесткі пра сябе ў форме, прынятай у краіне вывучаемай мовы, пісьмова афармляць вынікі праектна-даследчай работы, апісваць падзеі, факты, з'явы, паведамляць і запытваць інфармацыю;

валоданне навыкамі публічных выступленняў (паведамленне, даклад, прадстаўленне вынікаў праектна-даследчай дзейнасці).

Метапрадметныя вынікі:

гатоўнасць да вучэбна-пазнавальнай дзейнасці;

уменне планаваць свае маўленчыя паводзіны;

авалоданне ўніверсальнымі вучэбнымі дзеяннямі і міжпрадметнымі паняццямі;

уменне аналізаваць і сінтэзаваць, рабіць абагульненні, устанаўліваць аналогіі і прычынна-выніковыя сувязі, класіфікаваць, рабіць вывады;

валоданне прыёмамі і тэхналогіямі пошуку, адбору, апрацоўкі, захавання і перадачы інфармацыі;

уменне самастойна арыентавацца ў розных крыніцах інфармацыі;

уменне правільна і аргументавана выкладаць свае думкі вусна і пісьмова, адстойваць і абгрунтоўваць свой пункт погляду;

уменне свядома выкарыстоўваць маўленчыя сродкі з мэтай зносін;

уменне выкарыстоўваць розныя крыніцы інфармацыі з вучэбна-пазнавальнымі мэтамі, працаваць з тэкставай і графічнай інфармацыяй;

уменне вылучаць галоўнае, рацыянальна і бяспечна выкарыстоўваць інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі пры вырашэнні розных задач;

уменне крытычна ацэньваць і інтэрпрэтаваць інфармацыю, якая змяшчаецца ў розных крыніцах;

праяўленне цікавасці да вучэбна-даследчай і праектнай дзейнасці, здольнасці і гатоўнасці да самастойнай творчай дзейнасці.

Асобасныя вынікі вывучэння замежнай мовы:

імкненне да фарміравання маральных каштоўнасных арыентацый і выкарыстання іх у сваёй дзейнасці;

валоданне нацыянальнай самасвядомасцю, пачуццём патрыятызму;

авалоданне замежнай мовай як сродкам пазнання свету;

далучэнне да культуры як сістэмы каштоўнасцей і норм паводзін;

праяўленне ўстойлівай цікавасці да самастойнай дзейнасці, самапазнання, самаразвіцця;

уменне супрацоўнічаць і мець зносіны ў розных сітуацыях і ўмовах маўленчых зносін.

7. У якасці комплексных характарыстык, якія выказваюць змест задач, разглядаюцца кампетэнцыі, паколькі яны задаюць нормы і патрабаванні да валодання замежнай мовай, дазваляючыя прасачыць ступень сукупнай рэалізацыі мэт і задач.

Міжкультурная кампетэнцыя – стратэгічная кампетэнцыя, валоданне якой заклікана забяспечваць асэнсаванне вучнямі іншай лінгвакультуры, пазнанне імі сэнсавых арыенціраў іншага лінгвасоцыуму, уменні бачыць падабенства і адрозненні паміж культурамі і ўлічваць іх у працэсе іншамоўных зносін.

Камунікатыўная кампетэнцыя – валоданне сукупнасцю маўленчых, моўных, сацыякультурных норм вывучаемай мовы, а таксама кампенсаторнымі і вучэбна-пазнавальнымі ўменнямі, якія дазваляюць выпускніку ўстанавы агульнай сярэдняй адукацыі вырашаць маўленчыя, адукацыйныя, пазнавальныя і іншыя задачы, што стаяць перад ім. У склад гэтай інтэгратыўнай кампетэнцыі ўваходзяць моўная, маўленчая,

сацыякультурная, вучэбна-пазнавальная, кампенсаторная кампетэнцыі, якія разглядаюцца як субкампетэнцыі.

Моўная кампетэнцыя – сукупнасць моўных ведаў аб правілах функцыянавання моўных сродкаў (фанетычных, арфаграфічных, лексічных і граматычных) у маўленні і навыкаў іх выкарыстання з камунікатыўнымі мэтамі.

Маўленчая кампетэнцыя – сукупнасць навыкаў і ўменняў маўленчай дзейнасці (гаварэнне, успрыманне маўлення на слых, чытанне, пісьмовае маўленне), веданне норм маўленчых паводзін; набыццё на гэтай аснове досведу іх выкарыстання для пабудовы лагічнага і звязнага па форме і змесце выказвання, а таксама для разумення сэнсу выказванняў іншых людзей.

Сацыякультурная кампетэнцыя – сукупнасць ведаў аб нацыянальна-культурнай спецыфіцы краін вывучаемай мовы, уменняў будаваць свае маўленчыя і немаўленчыя паводзіны ў адпаведнасці з гэтай спецыфікай, прадстаўляць на гэтай аснове сваю краіну і яе культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін.

Кампенсаторная кампетэнцыя – сукупнасць уменняў выкарыстоўваць дадатковыя вербальныя сродкі і невербальныя спосабы для вырашэння камунікатыўных задач ва ўмовах дэфіцыту наяўных моўных сродкаў.

Вучэбна-пазнавальная кампетэнцыя – сукупнасць агульных і спецыяльных вучэбных уменняў, неабходных для ажыццяўлення самастойнай дзейнасці па авалоданні замежнай мовай; вопыт іх выкарыстання.

Паслядоўнае і ўзаемазвязанае авалоданне пазначанымі ключавымі кампетэнцыямі забяспечвае фарміраванне ў вучняў адпаведных кампетэнтнасцей.

У сваёй сукупнасці мэты і задачы прадугледжваюць праектаванне і арганізацыю адукацыйнага працэсу на аснове патрабаванняў асобна арыентаванага, кампетэнтнаснага, камунікатыўнага, кагнітыўнага і сацыякультурнага падыходаў у іх адзінстве. Адсюль у якасці найважнейшых прынцыпаў ажыццяўлення адукацыйнага працэсу вызначаюцца наступныя:

забеспячэнне разумення культуры і ладу жыцця іншага народа і гатоўнасці ўспрымаць «іншага» ў яго непадобнасці, усведамленне вучнямі прыналежнасці да роднай культуры;

адзінства рэалізацыі камунікатыўнай, культурна-прагматычнай і аксіялагічнай функцый вывучаемай мовы;

арыентацыя працэсу навучання на забеспячэнне дыялогу культур на аснове ўсебаковага ўліку ўзаемасувязей: мова–мысленне–культура;

забеспячэнне сацыялізацыі вучняў сродкамі замежнай мовы;

арганізацыя навучання замежнай мове як сродку іншамоўных зносін на аснове мадэлявання сітуацый міжкультурнай камунікацыі.

8. Змест навучання прадстаўлены ў дадзенай вучэбнай праграме праз прадметна-тэматычны змест зносін, патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці, моўны матэрыял (фанетыка, лексіка, граматыка).

У прадметна-тэматычным змесце зносін абазначаны камунікатыўныя задачы для вывучэння замежнай мовы на базавым і павышаным узроўнях.

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці: працягласць гучання тэксту, колькасць рэплік на кожнага субяседніка ў дыялагічным маўленні, аб'ём выказвання ў маналагічным маўленні, аб'ём тэксту для чытання, аб'ём тэксту для пісьмовага маўлення – задаюць асноўныя параметры для ўсіх відаў маўленчай дзейнасці. Дадазеныя параметры, а таксама аб'ём прадуктыўнага і рэцэптыўнага лексічнага мінімуму абазначаюцца наступным чынам: першая лічба – патрабаванні для базавага ўзроўню, другая – для павышанага ўзроўню. Напрыклад: працягласць гучання тэксту: 2–2,5 мінуты; прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак; рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак; агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1710–1990 лексічных адзінак; агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1090–1620 лексічных адзінак.

Граматычны матэрыял, які падлягае вывучэнню, аднолькавы для ўсіх відаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі. Патрабаванні да валодання граматычным матэрыялам адрозніваюцца аб'ёмам яго прадуктыўнага засваення.

Адрозненнi ў авалоданнi замежнай мовай пры яе вивучэннi (у залежнасцi ад колькасцi адведзеных гадзiн) выяўляюцца ў наступных параметрах:
 аб'ём засвоенага прадуктыўнага i рэцэптыўнага лексiчнага матэрыялу;
 колькасць прадуктыўна засвоенага граматычнага матэрыялу;
 ступень складанасцi i колькасць вырашаных камунiкатыўных задач;
 ступень самастойнасцi ў iнтэрпрэтацыi з'яў міжкультурнай камунiкацыi;
 ступень падрыхтаванасцi ажыццяўляць маўленчыя i немаўленчыя паводзiны адэкватна сацыякультурнай спецыфiцы краiн вивучаемай мовы;
 узровень гатоўнасцi вучняў да самастойнай дзейнасцi па авалоданнi замежнай мовай.
 Больш высокiя патрабаваннi да валодання моўным i маўленчым матэрыялам пры вивучэннi замежнай мовы на павышаным узроўнi забяспечаць больш высокi ўзровень фармiравання ў вучняў моўных навикаў i маўленчых уменняў, што будзе выражацца ў iх здольнасцi больш якасна вырашаць вучэбныя камунiкатыўныя задачы.

ГЛАВА 2
ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў X КЛАСЕ.
АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ
 70 (140) гадзiн

Сфера зносiн	Прадметна-тэматычны змест	Камунiкатыўныя задачы
		К канцу навучальнага года вучань павiнен умець
Сацыяльна-бытавая	Вiды жылля	Расказаць пра вiды жылля ў Рэспублiцы Беларусь; распытаць пра вiды жылля ў краiне вивучаемай мовы; апiсаць дом (кватэру) сваёй мары (базавы i павышаны ўзроўнi); параўнаць перавагi i недахопы пражывання ў прыватным i шматкватэрным доме; выказаць меркаваннi аб перспектывах развiцця жылля ў будучынi (павышаны ўзровень)
Вучэбна-працоўная	Адукацыя	Расказаць пра сiстэму адукацыi ў Рэспублiцы Беларусь; распытаць пра сiстэму адукацыi ў краiне вивучаемай мовы (базавы i павышаны ўзроўнi); абмеркаваць актуальныя праблемы сiстэмы адукацыi (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-культурная	Сродкi масавай iнфармацыi	Расказаць пра розныя крынiцы iнфармацыi (друкаваныя выданнi, радыё, тэлебачанне, глабальная камп'ютарная сетка iнтэрнэт) у Рэспублiцы Беларусь; распытаць пра розныя крынiцы iнфармацыi (друкаваныя выданнi, радыё, тэлебачанне, глабальная камп'ютарная сетка iнтэрнэт) у краiне вивучаемай мовы; абмеркаваць цікавы артыкул (тэлеперадачу) (базавы i павышаны ўзроўнi); расказаць пра вядомыя беларускiя i iншамоўныя газеты i часопiсы; выказаць меркаванне наконт будучынi сродкаў масавай iнфармацыi (павышаны ўзровень)
	Моладзь i грамадства	Расказаць пра маладзёжныя арганiзацыi ў Рэспублiцы Беларусь i iх дзейнасць; распытаць пра маладзёжныя арганiзацыi ў краiне вивучаемай мовы i iх дзейнасць; расказаць пра асабiсты ўдзел у рабоце маладзёжнай арганiзацыi (саюза, аб'яднання) (базавы i павышаны ўзроўнi); выказаць меркаванне аб праблемах моладзi ў сучасным грамадстве; пераканаць прыняць удзел у патрыятычных акцыях (валанцёрскiм руху) (павышаны ўзровень)

	Мастацтва	Расказаць пра вядомага мастака (скульптара, фатографа) і яго творы; параіць наведаць выставу, музей; абмяняцца ўражаннямі аб выставе, музеі; расказаць пра вядомыя помнікі архітэктуры Рэспублікі Беларусь; распытаць пра вядомыя помнікі архітэктуры краін вывучаемай мовы (базавы і павышаны ўзроўні); расказаць пра віды мастацтва і свае перавагі; абмеркаваць ролю мастацтва ў жыцці чалавека (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-пазнавальная	Навука і тэхніка	Расказаць пра сучасныя навуковыя дасягненні (адкрыцці); абмеркаваць станоўчыя і адмоўныя бакі навуковага прагрэсу; расказаць пра выдатных вучоных Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы (свету) (базавы і павышаны ўзроўні); абмеркаваць магчымасці супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь з іншымі краінамі ў сферы навукі і тэхнікі; выказаць меркаванне аб прыярытэтных напрамках развіцця навукі і тэхнікі ў XXI стагоддзі (павышаны ўзровень)
	Знакамітыя людзі Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы	Расказаць пра знакамітых людзей Рэспублікі Беларусь; распытаць пра знакамітых людзей краін вывучаемай мовы; апісаць уклад выдатнай асобы ў развіццё грамадства (культуры) (базавы і павышаны ўзроўні); пракаменціраваць выказванні вядомых людзей; выказаць меркаванне пра ролю асобы ў развіцці грамадства (павышаны ўзровень)

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых пры непасрэдных зносінах і ў гука- і відэазапісе: асноўны змест аўдыя- і відэатэкстаў, што пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць 3–4 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай або кантэкстуальнай здагадкі;

адносна поўна разумець змест тэкстаў, што пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць 2-3 % незнаёмых слоў, аб значэнні якіх можна здагадацца.

Віды тэкстаў: апавяданне, біяграфія, інтэрв'ю, аб'ява, размова па тэлефоне, фрагмент радыёпраграмы (відэафільма), навіны, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 2–2,5 хвіліны.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

запытваць і паведамляць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

выказаць сваё меркаванне і даведацца пра адносіны суб'яседніка да атрыманай інфармацыі;

даваць эмацыянальную ацэнку атрыманай інфармацыі;

аргументаваць свой пункт погляду ў дыскусіі.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, інтэрв'ю, дыялог-разважанне.

Колькасць рэплік на кожнага суб'яседніка: 7–8.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

рабіць падрыхтаваныя і непадрыхтаваныя паведамленні па тэме, праблеме, сітуацыі; апісваць і параўноўваць прадметы, факты, з'явы; расказаць аб пачутым, прачытаным і ўбачаным з выкарыстаннем эмацыянальна-ацэначных меркаванняў; спалучаць апісанне і апавяданне з разважаннем і выражэннем асабістай ацэнкі.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, апавяданне, разважанне, ацэначнае меркаванне, параўнанне.

Аб'ём выказвання: не менш за 12–16 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты з рознай паўнатай, дакладнасцю і глыбінёй пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

асноўны змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх, навукова-папулярных і публіцыстычных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўна і дакладна разумець змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне).

Вучні павінны ўмець:

здабываць неабходную (значную) інфармацыю з тэкстаў публіцыстычнага і прагматычнага характару (праглядальнае, пошукавае чытанне);

ацэньваць важнасць і навізну атрыманай інфармацыі і выражаць свае адносіны да яе; вызначаць галоўную ідэю і задуму аўтара.

Тэксты, прызначаныя для азнаямленчага чытання, могуць уключаць 4–5 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца. Аб'ём тэксту: прыкладна 3000–4000 друкаваных знакаў з прабеламі.

Тэксты для вывучальнага чытання могуць уключаць 3–4 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: прыкладна 2500–3500 друкаваных знакаў з прабеламі.

Для навучання праглядальнаму і пошукаваму чытання выкарыстоўваецца адзін або некалькі тэкстаў.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, навукова-папулярны артыкул, буклет, аб'ява, рэклама, вэб-старонка.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадудыраваць нескладаныя віды тэкстаў у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць лісты, у тым ліку e-mail;

складаць план;

рабіць кароткія запісы па прачытаным (праслуханым) тэксце;

пісаць аўтабіяграфію, запаўняць анкету;

перадаваць змест прачытанага (праслуханага) тэксту;

пісаць міні-сачыненне па прапанаванай тэме, праблеме.

Аб'ём тэксту: 100–150 слоў.

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Англійская мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навыкаў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1710–1990 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1090–1620 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: складаныя прыметнікі і назоўнікі; суфіксы назоўнікаў -ment, -ist, прыметнікаў -(ic)al, -ive, дзеясловаў -en, -fy; прыстаўкі ir-, im-, il-.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: сістэматызацыя ўтварэння множнага ліку назоўнікаў.

Артыкль: ужыванне артыкля з назвамі газет, часопісаў, маладзёжных арганізацый; ужыванне (адсутнасць) артыкля ва ўстойлівых словазлучэннях.

Дзеяслоў: спосабы выражэння дзеянняў у мінулым: Past Simple – Past Continuous, Past Perfect.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: сцвярдзальныя, адмоўныя і пыталыныя формы дзеясловаў у Future Continuous, Past Perfect Continuous, Present Continuous Passive.

Інфінітыў: аб'ектны інфінітыўны зварот Complex Object*.

Герундый: параўнанне ўжывання герундыя і інфінітыва. Ужыванне герундыя пасля дзеясловаў з прыназоўнікамі.

Умоўны лад*.

Сінтаксіс

Адваротны парадак слоў у сказе з hardly (scarcely ... when, no sooner ... than).

Простая і ўскосная мова.

Нямецкая мова

Фанетыка

Дзяленне сказаў на сэнсавыя групы. Інтанацыя складаных сказаў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1710–1990 лексічных адзінак. Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1090–1620 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: скланенне ўласных імёнаў.

Асаблівыя выпадкі ўтварэння множнага ліку (сістэматызацыя): назоўнікі на -um, -ion: das Datum – die Daten, das Zentrum – die Zentren, das Museum – die Museen, das Studium – die Studien; das Stadion – die Stadien; змяненне слова: der Kaufmann – die Kaufleute, der Fachmann – die Fachleute; der Seemann – die Seeleute, der Rat – die Ratschläge, das Unglück – die Unglücksfälle; множны лік для размежавання назоўнікаў, розных па значэнні: der Band (том кніжны) – die Bände, das Band (стужка) – die Bänder; die Bank (лаўка) – die Bänke, die Bank (банк) – die Banken; der Strauß (букет) – die Sträuße, der Strauß (страус) – die Strauße; der Verdienst (заробак) – die Verdienste, das Verdienst (заслуга) – die Verdienste; das Wort (слова як звязнае маўленне) – die Worte, das Wort (слова) – die Wörter.

Артыкль: ужыванне артыкля з геаграфічнымі назвамі.

Дзеяслоў: часавая форма дзеяслова Plusquamperfekt Aktiv для выражэння перадпрошлага часу.

Займеннік: адносныя займеннікі der, die, das, die.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы: даданыя сказы часу са злучнікамі wenn, als, nachdem. Даданыя азначальныя сказы з адноснымі займеннікамі der, die, das, die ў назоўным і вінавальным склонах.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: назоўнікі без формы множнага ліку: субстантываваныя інфінітывы; рэчыўныя невылічальныя, абстрактныя, зборныя назоўнікі; назоўнікі меры і вагі (выключэнне назоўнікі жаночага роду).

Назоўнікі без формы адзіночнага ліку.

Прыметнік: субстантываваныя прыметнікі.

Дзеяслоў: часавыя формы дзеясловаў прошлага часу Perfekt Passiv, Plusquamperfekt Passiv.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы: даданыя сказы часу са злучнікамі während, bevor; даданыя азначальныя сказы з адноснымі займеннікамі der, die, das, die ў родным і давальным склонах.

Сказы са злучнікам je ... desto.

Французская мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навыкаў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1710–1990 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1090–1620 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы прыметнікаў -ible, -able; адмоўныя прыстаўкі im-, in-, il-, ir-, mé-, dé-; прыстаўка сумеснага дзеяння со-; прыстаўкі назоўнікаў anti-, contre-, auto-, bio-, géo-, hydro-, mono-, poly-, néo-, philo-, télé-, extra-, archi-, hyper-, super-.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: сістэматызацыя ўжывання назоўнікаў мужчынскага і жаночага роду ў адзіночным і множным ліку.

Прыметнік: сістэматызацыя ўжывання прыметнікаў мужчынскага і жаночага роду ў адзіночным і множным ліку.

Артыкль: сістэматызацыя ўжывання артыкляў (незначальнага, азначальнага, частковага).

Дзеяслоў: умоўны лад le subjonctif présent у простым сказе, у даданых дапаўняльных і акалічнасных сказах.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі прычыны і мэты.

Дапасаванне часоў (план прошлага).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: неасабовыя формы дзеяслова: l'infinif present, l'infinif passé.

Прыметнік: аддзеяслоўныя прыметнікі l'adjectif verbal*.

Прыслоўе: прыслоўі часу: aujourd'hui – ce jour-là, hier – la veille, demain – le lendemain*.

Іспанская мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навываў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1710–1990 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1090–1620 лексічных адзінак. Словаўтварэнне: суфіксы дзеясловаў -ificar, -ecer; прыстаўка pre-*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: трывальна-часавыя формы modo indicativo (pretérito perfecto, pretérito indefinido, pretérito imperfecto, pretérito pluscuamperfecto, futuro simple), modo subjuntivo (presente de subjuntivo, imperfecto de subjuntivo), modo potencial (simple), modo imperativo (afirmativo, negativo).

Прыназоўнік: прыназоўнікавае кіраванне дзеясловаў.

Сінтаксіс

Простая і ўскосная мова. Дапасаванне часоў.

Складаназалежныя сказы з даданымі ўмоўнымі сказами I, II тыпаў.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: асаблівасці і ўжыванне дзеясловаў у futuro compuesto de indicativo, potencial compuesto*.

Займеннік: прыналежныя займеннікі (поўная форма) у ролі прыметнікаў і назоўнікаў.

Кітайская мова

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых пры непасрэдных зносінах і ў гуказапісе:

асноўны змест аўдыя- і відэатэкстаў, што пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць 3–4 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай або кантэкстуальнай здагадкі;

адносна поўна разумець змест тэкстаў, што пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць 2–3 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца.

Віды тэкстаў: апавяданне, біяграфія, інтэрв'ю, аб'ява, размова па тэлефоне, фрагмент радыёпраграмы (відэафільма), навіны.

Працягласць гучання тэксту – 2–2,5 хвілін.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

запытваць і паведамляць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

выказваць сваё меркаванне і даведвацца пра адносіны суб'ядніка да атрыманай інфармацыі;

даваць эмацыянальную ацэнку атрыманай інфармацыі;

аргументаваць свой пункт погляду ў дыскусіі.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, інтэрв'ю, дыялог-разважанне.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 7–8.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

рабіць падрыхтаваныя і непадрыхтаваныя паведамленні па тэме, праблеме, сітуацыі;

апісваць і параўноўваць прадметы, факты, з'явы;

расказваць аб пачутым, прачытаным і ўбачаным з выкарыстаннем эмацыянальна-ацэначных меркаванняў;

спалучаць апісанне і апавяданне з разважаннем і выказваннем асабістай ацэнкі.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, апавяданне, разважанне, ацэначнае меркаванне, параўнанне.

Аб'ём выказвання: не менш за 12–16 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты, напісаныя з дапамогай іерогліфаў, з рознай паўнатой, дакладнасцю і глыбінёй пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

асноўны змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх, навукова-папулярных і публіцыстычных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўна і дакладна разумець змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне).

Вучні павінны ўмець:

здабываць неабходную (значную) інфармацыю з тэкстаў публіцыстычнага і прагматычнага характару (праглядальнае, пошукавае чытанне);

ацэньваць важнасць і навізну атрыманай інфармацыі і выказваць свае адносіны да яе;

вызначаць галоўную ідэю і задуму аўтара.

Тэксты, прызначаныя для азнаямленчага чытання, могуць уключаць 4–5 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца. Аб'ём тэксту: 0,75 старонкі.

Тэксты для вывучальнага чытання могуць уключаць 3–4 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: да 0,75 старонкі.

Для навучання праглядальнаму і пошукаваму чытання выкарыстоўваецца адзін або некалькі тэкстаў.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, навукова-папулярны артыкул, буклет, аб'ява, рэклама, вэб-старонка.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадудыраваць нескладаныя віды тэкстаў, напісаных з дапамогай іерогліфаў, у адпаведнасці з нормаў, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць лісты, у тым ліку e-mail;

складаць план;

рабіць кароткія запісы па прачытаным (праслуханым) тэксце;

пісаць аўтабіяграфію, запаўняць анкету;

перадаваць змест прачытанага (праслуханага) тэкста;

пісаць міні-сачыненне па прапанаванай тэме, праблеме.

Вучні павінны ўмець пісаць іерогліфы (1000 адзінак) і тэксты іерогліфамі (300 адзінак).

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Фанетыка

Інтанацыя складаназлучаных сказаў.

Інтанацыя складаназалежных сказаў.

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навыкаў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1710–1990 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1090–1620 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: складаныя прыметнікі і назоўнікі.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Лічэбнік: дробы, працэнты, разрады.

Займеннік: пыталыныя займеннікі з неазначальным значэннем; пыталыныя займеннікі з агульным значэннем.

Дзеяслоў: сістэматызацыя мадальных дзеясловаў.

Сінтаксіс

Дапаўненні магчымасці 下, 了, 动.

Выніковыя дапаўненні 着, 住.

Складаназлучаныя сказы.

Складаназалежныя сказы.

Сказы, якія выражаюць існаванне або з'яўленне.

Канструкцыі 尽管...但/也...; 即使...也...; 既然...就...; 无论...都/也; 只要...,才...;

多(么)...啊; 连...也/都; 一...就...; ...了...就...; 一...才...; 越...越...; 或者...或者...; ...得很;

先...接着...; 按..., 由...

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Сінтаксіс

Канструкцыі 哪怕...也; 不管...都/也; 够...了; 也/都...没/不; 就是...也; 等...就/在/才.

Сказы з састаўным дзеяслоўным выказнікам: ...有...要做.

ГЛАВА 3

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў XI КЛАСЕ.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

68 (136) гадзін

Сфера зносін	Прадметна-тэматычны змест	Камунікатыўныя задачы
		К канцу навучальнага года вучань павінен умець
Сацыяльна-бытавая	Сям'я	Апісаць сучасную сям'ю ў Рэспубліцы Беларусь і краіне вывучаемай мовы; расказаць пра сямейныя святы і традыцыі ў Рэспубліцы Беларусь; распытаць пра сямейныя святы і традыцыі ў краіне вывучаемай мовы (базавы і павышаны ўзроўні);

		абгрунтаваць ролю сям'і ў жыцці чалавека; абмеркаваць праблемы выхавання дзяцей у сям'і (павышаны ўзровень)
Вучэбна-працоўная	Выбар прафесіі	Расказаць аб прафесіях, запатрабаваных у сучасным грамадстве; распытаць аб папулярных прафесіях у краіне вывучаемай мовы; абгрунтаваць свой выбар прафесіі (базавы і павышаны ўзроўні); аргументаваць важнасць валодання замежнай мовай у прафесійнай дзейнасці (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-культурная	Нацыянальны характар	Апісаць асаблівасці нацыянальнага характару беларусаў; параўнаць асаблівасці нацыянальнага характару прадстаўнікоў розных краін (базавы і павышаны ўзроўні); выказаць і абгрунтаваць сваё меркаванне наконт стэрэатыпных уяўленняў пра нацыянальны характар; даказаць супярэчлівасць стэрэатыпага меркавання пра характары прадстаўнікоў розных краін (павышаны ўзровень)
	Міжнароднае супрацоўніцтва	Расказаць пра магчымасці кантактаў з замежнымі равеснікамі ў сучасным свеце; распытаць пра кантакты з замежнымі равеснікамі; расказаць пра культурныя сувязі Рэспублікі Беларусь з іншымі краінамі (базавы і павышаны ўзроўні); абгрунтаваць важнасць міжнароднага супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь з іншымі краінамі ў розных сферах дзейнасці (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-пазнавальная	Турызм	Расказаць пра ролю турызму ў сучасным жыцці; расказаць пра найбольш папулярныя віды турызму ў Рэспубліцы Беларусь і ў краіне вывучаемай мовы; запытаць інфармацыю, неабходную для падарожжа, у турыстычным агенцтве (базавы і павышаны ўзроўні); выказаць сваё меркаванне пра перспектывы развіцця турызму ў Рэспубліцы Беларусь; параіць, як пазбегнуць цяжкасцей, якія ўзнікаюць падчас падарожжа; прапанаваць свой маршрут падарожжа па Рэспубліцы Беларусь (павышаны ўзровень)
	Экалогія	Расказаць пра асноўныя экалагічныя праблемы Рэспублікі Беларусь; распытаць пра асноўныя экалагічныя праблемы краіны вывучаемай мовы; расказаць пра неабходнасць аховы навакольнага асяроддзя (базавы і павышаны ўзроўні); абмеркаваць шляхі і спосабы вырашэння праблем аховы навакольнага асяроддзя; расказаць пра асабісты ўклад у вырашэнне праблем навакольнага асяроддзя (павышаны ўзровень)
	Сацыякультурны партрэт Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы	Прадставіць сацыякультурны партрэт Рэспублікі Беларусь; апісаць сацыякультурны партрэт краін вывучаемай мовы; абгрунтаваць значэнне дыялогу культур у сучасным свеце (базавы і павышаны ўзроўні);

		параўнаць сацыякультурны партрэт Рэспублікі Беларусь і краіны вывучаемай мовы; абмеркаваць сучаснае культурнае жыццё ў Рэспубліцы Беларусь і краінах вывучаемай мовы (павышаны ўзровень)
--	--	---

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых пры непасрэдных зносінах і ў гука- і відэазапісе: асноўны змест аўдыя- і відэатэкстаў, якія пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць 3–4 % незнаёмых слоў;

адносна поўна разумець змест тэкстаў, што пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць да 2–3 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца.

Віды тэкстаў: апавяданне, інтэрв'ю, аб'ява, размова па тэлефоне, фрагмент радыё-, тэлепраграмы, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 2–3 хвіліны.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

удзельнічаць у абмеркаванні тэм і праблем, вызначаных прадметна-тэматычным зместам маўлення;

абгрунтаваць сваё меркаванне;

абменьвацца фактычнай і ацэначнай інфармацыяй з некалькімі ўдзельнікамі зносінаў.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, інтэрв'ю, дыялог-разважанне, палілог.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 7–8.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

рабіць падрыхтаваныя і непадрыхтаваныя паведамленні па тэме, праблеме, сітуацыі;

апісваць і параўноўваць прадметы, факты, з'явы;

расказваць аб пачутым, прачытаным, убачаным;

спалучаць апісанне і апавяданне з разважаннем і выражэннем асабістай ацэнкі;

разважаць пра факты, падзеі, аргументаваць свой пункт погляду, рабіць вывады.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, параўнанне, апавяданне, разважанне, ацэначнае меркаванне.

Аб'ём выказвання: не менш за 15–20 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты з рознай паўнатай, дакладнасцю і глыбінёй пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

асноўны змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх, навукова-папулярных і публіцыстычных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўна і дакладна разумець змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне).

Вучні павінны ўмець:

здабываць неабходную (значную) інфармацыю з тэкстаў розных жанраў (праглядальнае, пошукавае чытанне);

ацэньваць важнасць і навізну атрыманай інфармацыі і выражаць свае адносіны да яе;

вызначаць галоўную ідэю і задуму аўтара, у тым ліку выражаныя імпліцытна.

Тэксты, прызначаныя для азнаямленчага чытання, могуць уключаць 4–6 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца. Аб'ём тэксту: прыкладна 3000–4000 друкаваных знакаў з прабеламі.

Тэксты для вывучальнага чытання могуць уключаць 3–5 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: прыкладна 2500–3500 друкаваных знакаў з прабеламі.

Для навучання праглядальнаму і пошукаваму чытанню мэтазгодна выкарыстоўваць адзін або некалькі тэкстаў прагматычнага характару.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, навукова-папулярны артыкул, дзелавы ліст, асабісты ліст, анкета, рэзюмэ, вэб-старонка, турыстычны буклет (брашура), рэклама, e-mail.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадудыраваць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць асабістыя, нескладаныя дзелавыя лісты, у тым ліку e-mail;

пісаць аўтабіяграфію, запаўняць анкету;

складаць рэзюмэ па змесце прачытанага (праслуханага) тэкста;

рабіць кароткія запісы па прачытаным (праслуханым) тэксце;

складаць план;

пісаць сачыненне па прапанаванай тэме.

Аб'ём тэксту: не менш за 110–170 слоў.

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Англійская мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навыкаў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1910–2240 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1270–1880 лексічных адзінак.

Сродкі міжфразавай сувязі: however, nevertheless*.

Словаўтварэнне: суфіксы прыметнікаў -ian, -an; прыстаўка дзеясловаў en-.

Суфіксы назоўнікаў -dom, -hood, -ism, -ese*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Артыкль: сістэматызацыя правіл ужывання артыкляў.

Займеннік: сістэматызацыя асноўных тыпаў.

Дзеяслоў: сістэматызацыя часавых форм дзеясловаў. Сістэматызацыя мадальных дзеясловаў па значэнні.

Прыназоўнік: прыназоўнікі з дзеясловамі.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: сцвярдзальныя, адмоўныя і пыталыныя формы дзеясловаў у Present Perfect Passive, Future Perfect, Future Perfect Continuous.

Звароты з фармальным дзейнікам.

Герундый: герундыяльныя і дзееспрыметнікавыя звароты.

Інфінітыў: суб'ектны інфінітыўны зварот Complex Subject.

Злучнік: сістэматызацыя злучнікаў і злучальных слоў.

Сінтаксіс

Дапасаванне дзейніка і выказніка*.

Умоўны лад у складаназалежных сказах нерэальнай умовы, якія адносяцца да цяперашняга, будучага і прошлага часу.

Нямецкая мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навыкаў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1910–2240 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1270–1880 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: умоўны лад würde + Infinitiv для выказвання ветлівай прапановы, просьбы, парады, рэкамендацыі; Präteritum Konjunktiv для выражэння нерэальнага дзеяння ў сучаснасці.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы (сістэматызацыя).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: умоўны лад Plusquamperfekt Konjunktiv для выражэння нерэальнага дзеяння ў прошлым.

Partizip I, Partizip II у ролі азначэння.

Субстантываваныя дзеепрыметнікі**.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі ўступальнымі сказами са злучнікам obwohl.

Французская мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навыкаў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1910–2240 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1270–1880 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: сістэматызацыя спосабаў словаўтварэння: назоўнік + назоўнік; прыметнік + назоўнік; дзеяслоў + назоўнік; назоўнік + прыназоўнік + назоўнік.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Сістэматызацыя ўжывання назоўнікаў, прыметнікаў, прыслоўяў, прыназоўнікаў, злучнікаў, трывальна-часавых форм дзеяслова.

Сінтаксіс

Дапасаванне часоў.

Сістэматызацыя ўжывання розных тыпаў складаназлучаных і складаназалежных сказаў.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: множны лік складаных назоўнікаў*.

Дзеяслоў: неасабовая форма дзеяслова *le gérondif*.

Le conditionnel passé. Le subjonctif passé.

Сінтаксіс

Прамае і ўскоснае пытанні.

Іспанская мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навываў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1910–2240 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1270–1880 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў *-ador, -edor, -idor, -ario, -aje, -miento, -ura, -idad, -anza, -ez, -eza*; суфікс дзеясловаў *-izar*; прыстаўкі *en(m)-, ante-, entre-, ex-, ultra-, extra-, sobre-, sub-, pro-, trans-*.

Сістэматызацыя спосабаў словаўтварэння.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Артыкль: сістэматызацыя ўжывання артыкляў.

Дзеяслоў: *modo subjuntivo* ў самастойных сказах.

Дзеяслоў: сістэматызацыя трывальна-часавых форм *modo indicativo, modo subjuntivo, modo potencial, modo imperativo (afirmativo, negativo)*.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі ўмоўнымі сказамі I і II тыпаў.

Дапасаванне часоў.

Простая і ўскосная мова. Замена простае мовы на ўскосную.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Займеннік: прыназоўнікавая і беспрыназоўнікавая формы асабовых займеннікаў у якасці прамых і ўскосных дапаўненняў.

Адносныя займеннікі *que, quien(es); cual (cuales), el cual, la cual, los cuales, las cuales, lo cual; cuyo(a), cuyos(as)**.

Дзеяслоў: *pluscuamperfecto de subjuntivo**.

Канструкцыя *acusativo con infinitivo*; канструкцыі з герундыем: *ir, andar, llevar, seguir, continuar + gerundio**.

Сінтаксіс

Даданыя ўмоўныя сказы III і змешанага тыпаў*.

Кітайская мова

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых пры непасрэдных зносінах і ў гука- і відэазапісе: асноўны змест аўдыя- і відэатэкстаў, якія пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць 3–4 % незнаёмых слоў;

адносна поўна разумець змест тэкстаў, што пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць да 2–3 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца.

Віды тэкстаў: апавяданне, інтэрв'ю, аб'ява, размова па тэлефоне, фрагмент радыё-, тэлепраграмы, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 2–3 мінуты.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

удзельнічаць у абмеркаванні тэм і праблем, вызначаных прадметна-тэматычным зместам маўлення;

абгрунтоўваць сваё меркаванне;

абменьвацца фактычнай і ацэначнай інфармацыяй з некалькімі ўдзельнікамі зносін.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, інтэрв'ю, дыялог-разважанне, палілог.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 7–8.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

рабіць падрыхтаваныя і непадрыхтаваныя паведамленні па тэме, праблеме, сітуацыі;

апісваць і параўноўваць прадметы, факты, з'явы;

расказваць аб пачутым, прачытаным і убачаным;

спалучаць апісанне і апавяданне з разважаннем і выражэннем асабістай ацэнкі;

разважаць аб фактах, падзеях, аргументаваць свой пункт погляду, рабіць вывады.

Від маналагічнага выказвання: апісанне, параўнанне, апавяданне, разважанне, ацэначнае меркаванне.

Аб'ём выказвання: не менш за 15–20 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець: тэксты, напісаныя з дапамогай іерогліфаў, з рознай паўнатой, дакладнасцю і глыбінёй пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

асноўны змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх, навукова-папулярных і публіцыстычных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўна і дакладна разумець змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне).

Вучні павінны ўмець:

здабываць неабходную (значную) інфармацыю з тэкстаў розных жанраў (праглядальнае, пошукавае чытанне);

ацэньваць важнасць і навізну атрыманай інфармацыі і выражаць свае адносіны да яе; вызначаць галоўную ідэю і задуму аўтара, у тым ліку выражаныя імпліцытна.

Тэксты, прызначаныя для азнаямленчага чытання, могуць уключаць 4–6 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца. Аб'ём тэксту: 1 старонка.

Тэксты для вывучальнага чытання могуць уключаць 3–5 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: 0,75 старонкі.

Для навучання праглядальнаму чытанню мэтазгодна выкарыстоўваць адзін або некалькі тэкстаў прагматычнага характару.

Вiды тэкстaў: апавяданне, артыкул у газeце (часoпiсе), дзелавы лiст, асабiсты лiст, анкета, рэзюмэ, справаздaчa, вэб-старoнкa, элeктрoнны лiст, турыстычны буклет (бpaшурa), рэклaмa.

Пiсьмoвaе маўлeннe

Вучнi пaвiнны ўмeць прaдуцывaрaць нeсклaдaныя вiды пiсьмoвых тэкстaў, нaпiсaных з дaпaмoгaй iерoглiфaў, у aдпaвeднacцi з нoрмaмi, прынятымi ў крaiнe вывучaемaй мoвы:

- пiсaць aсaбiстыя, нeсклaдaныя дзелавыя лiсты;
- пiсaць aўтaбiягpaфiю, зaпaўняць aнкeтy;
- склaдaць рэзюмэ пa змeсцe прaчытaнaгa (пpaслухaнaгa) тэкстa;
- пiсaць сaчынeннe пa прaпaнaвaнaй тэме.

Вучнi пaвiнны ўмeць пiсaць iерoглiфы (950–1250 aдзiнaк) i тэксты iерoглiфaмi (300–400 aдзiнaк).

Пaтpaбaвaннi дa aвaлoдaннa мoўным мaтэрыялaм

Фaнeтыкa

Удaскaнaлeннe слыхaвымaўлeнчых i рытмiкa-iнтaнaцыйных нaвыкaў вучнiяў нa aснoвe вывучaемaгa мoўнaгa i маўлeнчaгa мaтэрыялy.

Лeксiкa

- Пpaдyктыўны мiнiмyм: 200–250 лeксiчных aдзiнaк.
  - Рэцэптывyны мiнiмyм: 180–260 лeксiчных aдзiнaк.
  - Агульны aб'ём пpaдyктыўнaй лeксiкi: 1910–2240 лeксiчных aдзiнaк.
  - Агульны aб'ём рэцэптывyнaй лeксiкi: 1270–1880 лeксiчных aдзiнaк.
- Гpaмaтыкa

Гpaмaтычны мaтэрыял для пpaдyктыўнaгa зaсвaeннa

Мaрфaлoгiя

Сiстэмaтызaцыя пpыслoўяў, пpынaзoўнiкaў, сpoдкaў вьpaжэння чaсy.

Чaсцiцы: 的, 地, 得, 了.

Сiнтaкcic

Сiстэмaтызaцыя тьпaў дзeяслoўных дaпaўнeннiяў.

Сiстэмaтызaцыя рoзных тьпaў aпaвядaльных i пьтaльных cкaзaў, cклaдaнaзлyчaных i cклaдaнaзaлeжных cкaзaў.

Пaтpaбaвaннi дa вьнiкaў вучэбнaй дзeйнacцi вучнiяў пaсля зaкaнчэння нaвyчaння нa III cтyпeнi aгульнaй cяpэднiй aдyкaцы

(бaзaвы ўзpoвeнь)

Вeдaць:

aснoўныя aртыкyляцыйныя i рытмiкa-интaнaцыйныя aсaблiвacцi aфaрмлeння вькaзвaння нa вывучaемaй зaмeжнaй мoвe;

кaмyнiкaтыўнa-знaчныя i cтылicтычнa aфaрбaвaннiя лeксiчныя aдзiнкi (слoвы i ўcтoйлiвыя слoвaзлyчэннi), нoрмy iх yжывaння ў aдпaвeднacцi з cитyацый знociн i cпoсaбы слoвaўтвaрэння;

гpaмaтычныя з'явy i aсaблiвacцi iх yжывaння ў вyсным i пiсьмoвым маўлeннi ў aдпaвeднacцi з вьpaшaемымi кaмyнiкaтыўнымi зaдaчaмi;

нaцыянaльнa-кyльтyрнyю cпeцьфiкy нaрoдaў крaiн вывучaемaй мoвы i aсaблiвacцi iх маўлeнчых i нeмaўлeнчых пaвoдзiн;

aснoўныя рaцыянaльныя cпoсaбы i пpьeмы aжыццяўлeння вучэбнa-пaзнaвaльнaй дзeйнacцi;

aснoўныя вeрбaльныя cpoдкi i нeвeрбaльныя cпoсaбы пepaaдoлeння цьжкacцeй пpы знociнaх;

умець:

афармляць вусныя і пісьмовыя выказванні ў адпаведнасці з фанетычнымі, лексічнымі і граматычнымі нормамі вывучаемай мовы для вырашэння больш складаных камунікатыўных задач у стандартных і нестандартных сітуацыях зносінаў з высокай ступенню рэпрадуктыўнасці;

разумець і здабываць інфармацыю з аўтэнтычных (часткова адаптаваных) тэкстаў з рознай ступенню дакладнасці, глыбіні і паўнаты пры чытанні і ўспрыманні маўлення на слых і інтэрпрэтаваць успрынятую інфармацыю;

прадстаўляць сваю краіну і яе культуру ва ўмовах іншамоўнай міжкультурнай камунікацыі; ажыццяўляць узаемадзеянне з прадстаўнікамі краін вывучаемай мовы з улікам асаблівасцей іх нацыянальна-культурнай спецыфікі і норм маўленчых і немаўленчых паводзін;

выкарыстоўваць дадатковыя вербальныя сродкі і невербальныя спосабы вырашэння камунікатыўных задач ва ўмовах дэфіцыту наяўных моўных і маўленчых сродкаў;

ажыццяўляць самастойную вучэбна-пазнавальную дзейнасць; выкарыстоўваць даведчна-інфармацыйныя крыніцы, у тым ліку на замежнай мове;

валодаць:

фанетычнымі, лексічнымі і граматычнымі нормамі вывучаемай замежнай мовы, дастатковымі для вырашэння камунікатыўных задач у стандартных і нестандартных сітуацыях міжкультурнай камунікацыі;

прадуктыўнымі відамі іншамоўнай маўленчай дзейнасці (гаварэнне, пісьмовае маўленне) з дастатковай ступенню самастойнасці, захоўваючы сацыякультурныя нормы маўленчых паводзін;

рэцэптыўнымі відамі маўленчай дзейнасці (чытанне, успрыманне і разуменне маўлення на слых) з рознай ступенню дакладнасці, паўнаты і глыбіні разумення зместу аўтэнтычных (часткова адаптаваных) тэкстаў і інтэрпрэтаваць успрынятую інфармацыю;

уменнямі выяўляць падабенства і адрозненні паміж культурамі, якія ўзаемадзеююць, і ўлічваць іх падчас міжкультурных зносінаў;

асноўнымі рацыянальнымі спосабамі і прыёмамі ажыццяўлення самастойнай вучэбна-пазнавальнай дзейнасці па засвойванні замежнай мовы;

агульнымі і спецыяльнымі вучэбнымі ўменнямі для ажыццяўлення самастойнай вучэбна-пазнавальнай дзейнасці па вывучэнні замежнай мовы;

(павышаны ўзровень)

ведаць:

артыкуляцыйныя і рытміка-інтанацыйныя асаблівасці афармлення выказвання на замежнай мове з улікам фанетычнай варыятыўнасці;

лексічныя адзінкі (словы, устойлівыя словазлучэнні, фразеалагізмы) з улікам іх стылістычнай неабмежаванасці ў сучаснай замежнай мове, асаблівасці іх ужывання і спосабы словаўтварэння;

асаблівасці функцыянавання граматычных з'яў у вусным і пісьмовым маўленні;

сістэму нацыянальна-культурных каштоўнасцей народаў краін вывучаемай мовы і стэрэатыпы іх маўленчых і немаўленчых паводзін;

рацыянальныя спосабы і прыёмы ажыццяўлення і самаацэнкі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці;

стратэгіі вырашэння камунікатыўных задач ва ўмовах дэфіцыту наяўных моўных і маўленчых сродкаў;

умець:

афармляць вусныя і пісьмовыя выказванні ў адпаведнасці з фанетычнымі, лексічнымі і граматычнымі нормамі вывучаемай мовы для вырашэння шырокага спектра камунікатыўных задач у стандартных і нестандартных сітуацыях зносінаў з высокай ступенню прадуктыўнасці; вар'іраваць моўныя і маўленчыя сродкі;

разумець і здабываць інфармацыю з аўтэнтычных (часткова адаптаваных) тэкстаў з рознай ступенню дакладнасці, глыбіні і паўнаты пры чытанні і ўспрыманні маўлення

на слых і інтэрпрэтаваць успрымаемую інфармацыю; даваць ацэнку на аснове разумення ідэі тэксту;

прадстаўляць сваю краіну і яе культуру ва ўмовах іншамоўнай міжкультурнай камунікацыі; вылучаць агульнае і адрознае ў культуры роднай краіны і краін вывучаемай мовы; ажыццяўляць узаемадзеянне з прадстаўнікамі краін вывучаемай мовы з улікам асаблівасцей іх нацыянальна-культурнай спецыфікі і норм маўленчых і немаўленчых паводзін;

выкарыстоўваць кампенсаторныя стратэгіі ў розных відах маўленчай дзейнасці ва ўмовах дэфіцыту моўных і маўленчых сродкаў;

ажыццяўляць і ацэньваць самастойную вучэбна-пазнавальную дзейнасць па авалоданні замежнай мовай; выкарыстоўваць даведачна-інфармацыйныя крыніцы, у тым ліку на замежнай мове;

валодаць:

фанетычнымі, лексічнымі і граматычнымі нормамаі вывучаемай замежнай мовы, дастатковымі для вырашэння камунікатыўных задач у стандартных і нестандартных сітуацыях міжкультурнай камунікацыі з улікам варыятыўнага выкарыстання моўных сродкаў у вуснай і пісьмовай формах міжкультурнай камунікацыі;

прадуктыўнымі відамі іншамоўнай маўленчай дзейнасці (гаварэнне, пісьмовае маўленне) з высокай ступенню самастойнасці і ініцыятыўнасці, здольнасці інтэрпрэтаваць, рабіць абагульненні і вывады, аргументаваць выкладзеныя палажэнні, захоўваючы сацыякультурныя нормы маўленчых паводзін;

рэцэптыўнымі відамі маўленчай дзейнасці (чытанне, успрыманне і разуменне маўлення на слых) з рознай ступенню дакладнасці, паўнаты і глыбіні разумення зместу аўтэнтчных (часткова адаптаваных) тэкстаў, інтэрпрэтаваць успрынутую інфармацыю і даваць ёй ацэнку;

сістэмай сацыякультурных норм вывучаемай замежнай мовы; уменнямі выяўляць падабенства і адрозненні паміж культурамаі, якія ўзаемадзеіючы, і ўлічваць іх у працэсе міжкультурных зносін;

сукупнасцю рацыянальных спосабаў і прыёмаў ажыццяўлення і самакантролю вучэбна-пазнавальнай дзейнасці па вывучэнні замежнай мовы.

---

* Моўныя з'явы прызначаны для прадуктыўнага засваення пры вывучэнні вучэбнага прадмета на павышаным узроўні.

** Моўныя з'явы прызначаны для рэцэптыўнага засваення пры вывучэнні вучэбнага прадмета на павышаным узроўні.